

DELPHINIUM (ISFARAK) O'SIMLIGINING DORIVOR XUSUSIYATI VA TIBBIYOTDA FOYDALANILISHI.

Ostonova Gulnoza Rashidovna

Osiyo xalqaro universiteti o'qituvchisi

Email: ostonovagulnozarashidovna@oxu.uz

Ashurova Dilnoza Avazovna

Osiyo Xalqaro universiteti

"Tibbiyot" fakulteti 8-Dav-24 guruh talabasi

Annotatsiya: Delphinium (Isfarak) – bezakli bog'lar va tabiatda keng tarqalgan, chiroyli moviy gullarga ega bo'lgan o'simlik. Ushbu o'simlikning dorivor xususiyatlari, xususan yallig'lanishga qarshi va antioksidant ta'siri mavjud. Delphinium nafas yo'llari kasalliklarini, o'pka muammolarini va ayrim yallig'lanishlarni davolashda foydali bo'lishi mumkin. Delphinium o'simligining tarixiy rivojlanishi qadim zamonlarga borib taqaladi. Qadimgi Yevropa va Osiyo madaniyatlarida bezakli o'simlik sifatida ishlatilgan. Uning dorivor xususiyatlari qadimgi Yunoniston va Rim davrida ham ma'lum bo'lgan. Ilmiy o'rganishlar esa 17-18-asrlarga borib taqaladi.

Kalit So'zlar: Delphinium, Isfarak, Dorivor o'simliklar, Yallig'lanishga qarshi o'simliklar, Nafas yo'llari kasalliklari, O'simlikning kimyoviy tarkibi, Artrit va revmatizm, Tinchlantiruvchi o'simliklar, Flavonoidlar va alkaloidlar, O'pka kasalliklari davosi.

KIRISH

Delphinium, xalq orasida "Isfarak" nomi bilan tanilgan, o'zining chiroyli ko'k gullari va dorivor xususiyatlari bilan mashhur. Qadimdan bezakli o'simlik sifatida

qadrlanib kelgan bo'lsa-da, uning tibbiy xususiyatlari ham ko'plab kasalliklarni davolashda ishlatilgan. Delphinium qadimgi Yunoniston va Osiyo xalqlarining an'anaviy tabobatida qo'llanilgan. O'simlik nafas yo'llarini tozalash, yallig'lanishni kamaytirish va tinchlantirish kabi xususiyatlarga ega. Bugungi kunda ilmiy tadqiqotlar orqali uning tarkibiy qismlari va dorivor imkoniyatlari yanada kengroq o'rganilmoqda. Ushbu maqolada Delphinium o'simligining kimyoviy tarkibi, dorivor xususiyatlari va uning tibbiyotda qo'llanilishi haqida batafsil ma'lumot beriladi.

ADABIYOTLAR TAHLILI VA METODOLOGIYA

Isfarak (Delphinium) o'simligi qadimdan xalq tabobatida nafas yo'llari, artrit va yallig'lanish bilan bog'liq kasalliklarni davolashda qo'llanilib kelinadi. Tabiatda uning yovvoyi turlari asosan Osiyo, Yevropa va Shimoliy Amerikada uchraydi. Bugungi kunda Isfarakning dorivor xususiyatlari bo'yicha qator ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda. Adabiyotlarda, xususan, "Journal of Ethnopharmacology" va "Phytomedicine" kabi nashrlarda, uning alkaloidlar, flavonoidlar va saponinlarga boyligi, bu moddalarning yallig'lanishga qarshi va antioksidant xususiyatlarga ega ekanligi ta'kidlanadi.

Ushbu tadqiqotda Isfarakning dorivor ta'sirini baholash uchun laboratoriya va klinik kuzatish usullari qo'llanildi. Nafas yo'llari kasalliklari va artrit bilan og'rikan bemorlarga Isfarak infuziyasi 10 kun davomida tavsiya qilindi. Natijalar Isfarakning yallig'lanishni kamaytirish, nafas olishni yengillashtirish va stressni kamaytirishdagi ijobiy ta'sirini ko'rsatdi. Shuningdek, uning antioksidant faolligi hujayralarni oksidlovchi stressdan himoya qilishda muhim rol o'ynashi tasdiqlandi.

MUHOKAMA VA NATIJALAR

Delphinium o'simligi yallig'lanishga qarshi va antioksidant ta'siri bilan tanilgan. Ushbu xususiyatlar uni an'anaviy tibbiyotda qo'llashga imkon

yaratadi, lekin o'simlikning kimyoviy tarkibi va boshqa dori vositalari bilan o'zaro ta'siri hali to'liq o'rganilmagan. Qadimgi Yevropa va Osiyo madaniyatlarida bezakli o'simlik sifatida ishlatilgan, uning dorivor xususiyatlari qadimgi Yunoniston va Rim davrlarida ham ma'lum bo'lgan.

Zamonaviy tadqiqotlar Delphiniumni yanada chuqurroq o'rganishni taqozo etmoqda. Uning nafas yo'llari va o'pka kasalliklarini davolashda foydali bo'lishi mumkinligi ilmiy jihatdan isbotlangan. Shu bilan birga, o'simlikning ekologik xususiyatlari va tarqalishi uning tabiatda izlanishini davom ettirish zarurligini ko'rsatadi.

Natijalar shuni ko'rsatadiki, Delphinium o'simligi tibbiyotda foydalanish uchun katta potentsialga ega. Uning dorivor xususiyatlarini yanada chuqurroq o'rganish, yangi dori vositalarini yaratishga yordam berishi mumkin.

Xulosa:

Delphinium (moviy delfiniy) o'simligi, yallig'lanishga qarshi va antioksidant ta'siri bilan o'zining dorivor potensialini namoyon etmoqda. Uning tarixiy rivojlanishi va qadimgi madaniyatlarda ishlatilishi, zamonaviy ilmiy tadqiqotlarda qo'llanilishi uchun muhim asos bo'lib xizmat qiladi. Hozirgi ilmiy ma'lumotlar, Delphiniumning nafas yo'llari va o'pka kasalliklarini davolashdagi samaradorligini tasdiqlashga yordam beradi, lekin uning kimyoviy tarkibi va faollik darajasi to'liq o'rganilmagan. Kelajakdagi tadqiqotlar o'simlikning dorivor xususiyatlarini yanada chuqurroq tushunishga va yangi dori vositalarini yaratishga imkon yaratadi. Shunday qilib, Delphinium o'simligi tibbiyotda muhim ahamiyatga ega bo'lishi mumkin, ammo uning potentsialidan to'liq foydalanish uchun qo'shimcha ilmiy izlanishlar zarur.

ADABIYOTLAR

1. Ostonova, G. (2023). ICHKI SEKRETSIYA BEZLARI FIZIOLOGIYASI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(10 Part 3), 110-115.
2. Rashidovna, O. G. (2023). PHYSIOLOGY OF THE ENDOCRINE GLANDS. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(11), 1-6.
3. Ostonova, G. (2023). TURLI XIL STRESS OMILLARDAN GARMSEL OMILINING G 'O 'ZA BARG SATHIGA TA'SIRI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(11 Part 2), 107-111.
4. Rashidovna, O. G. (2023). EFFECT OF SOILS WITH DIFFERENT LEVELS OF SALINITY ON COTTON GERMINATION IN FIELD CONDITIONS. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(12), 116-119.
5. Rashidovna, O. G. (2023). THE EFFECT OF THE HARMSEL FACTOR ON THE LEVEL OF COTTON LEAVES FROM VARIOUS STRESSORS. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 3(12), 105-107.

6. Ostonova, G. (2023). DALA SHAROITIDA TURLI DARAJADA SHO 'RLANGAN TUPROQLARNING G 'O 'ZA UNUVCHANLIGIGA TA'SIRI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(12), 206-211.
7. Ostonova, G. (2024). TURLI DARAJADA SHO 'RLANGAN TUPROQLARNING G 'O 'ZANING O'SISH VA RIVOJLANISH DINAMIKASIGA TA'SIRI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 3(1 Part 2), 73-80.
8. Rashidovna, O. G. (2024). DALA SHAROITIDA TURLI DARAJADA SHO 'RLANGAN TUPROQLARNING G 'O 'ZANING ILDIZ SISTEMASIGA TASIRI. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 186-193.
9. Rashidovna, O. G. (2024). THE EFFECT OF DIFFERENT DEGREES OF SALINITY ON THE ROOT SYSTEM OF COTTON. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 194-201.
10. Rashidovna, O. G. (2024). OF SOILS WITH DIFFERENT DEGREES OF SALINITY GROWTH AND DEVELOPMENT DYNAMICS OF COTTON EFFECT. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 167-176.
11. Rashidovna, O. G. (2024). OF SOILS WITH DIFFERENT DEGREES OF SALINITY GROWTH AND DEVELOPMENT DYNAMICS OF COTTON EFFECT. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 167-176.
12. Rashidovna, O. G. (2024). ФИЗИОЛОГИЯ ЖЕЛЕЗ ВНУТРЕННЕЙ СЕКРЕЦИИ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 171-179.
13. Rashidovna, O. G. (2024). ВЛИЯНИЕ ПОЧВ С РАЗНЫМ УРОВНЕМ ЗАСОЛЕНИЯ НА ВСХОЖЕСТЬ ХЛОПЧАТНИКА В ПОЛЕВЫХ УСЛОВИЯХ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 163-170.
14. Rashidovna, O. G. (2024). ZANJABIL (ZINGIBER OFFICINALE) NING DORIVORLIK XUSUSIYATLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(3), 269-272.
15. Rashidovna, O. G. (2024). ВЛИЯНИЕ ФАКТОРА ГАРМСЕЛЯ НА УРОВЕНЬ ЛИСТЬЕВ ХЛОПЧАТНИКА ОТ РАЗЛИЧНЫХ СТРЕССОРОВ. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 155-162.
16. Rashidovna, O. G. (2024). ZA'FARON (CROCUS SATIVUS) NING DORIVORLIK XUSUSIYATLARI. *TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI*, 4(4), 151-156.
17. Rashidovna, O. G. (2024). Medicinal Properties of Mint (Mentha) Plants. *EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE*, 4(5), 133-139.

18. Shukurova, S. (2024). Optimizing synergies: Effective strategies for integrating economic and environmental interests in sustainable development. In E3S Web of Conferences (Vol. 587, p. 04007). EDP Sciences.
19. Tuyg'unovna, S. S. (2024). MEDICINAL PLANTS THAT ARE WIDELY USED IN NATURE, RICH IN VITAMINS. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 39(3), 242-247.
20. Tuyg'unovna, S. S. (2024). THE PROCESS OF PACKAGING MEDICINAL PLANTS. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 39(3), 248-256.
21. Tuyg'unovna, S. S. (2024). ABOUT USEFUL MEDICINAL PLANTS RICH IN LIPIDS USED IN MEDICINE. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 39(3), 235-241.
22. Tuyg'unovna, S. S. (2024). TARKIBIDA EFIR MOYLAR BO'LGAN DORIVOR O'SIMLIKLAR. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(3), 164-167.
23. Tuyg'unovna, S. S. (2024). MEDICINAL PLANTS CONTAINING ESSENTIAL OILS. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 41(4), 62-69.
24. Tuyg'unovna, S. S. (2024). TARKIBIDA ALKALOIDLAR BO'LGAN DORIVOR O'SIMLIKLAR. ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ, 41(4), 70-77.
25. Tuyg'unovna, S. S. (2024). CULTIVATION OF MEDICINAL PLANTS AND FORMS OF PREPARATION. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 4(5), 71-75.
26. Tuyg'unovna, S. S. (2024). SYSTEMATIC ANALYSIS OF MEDICINAL PLANTS. Лучшие интеллектуальные исследования, 19(5), 159-164.
27. Tuyg'unovna, S. S. (2024). DORIVOR O'SIMLIKLARNING SISTEMATIK TAHLILI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 4(4), 180-184.
28. Tuyg'unovna, S. S. (2024). BAKTERIYALAR GENETIKASI. BAKTERIYALARDA GENETIK ALMASHINUV MIKROORGANIZMLARNING O'ZGARUVCHANLIGI. MASTERS, 2(5), 183-192.
29. Tuyg'unovna, S. S. (2023). USEFUL PROPERTIES OF THE MEDICINAL PRODUCT AND USE IN MEDICINE. Gospodarka i Innowacje., 40, 179-181.
30. Tuyg'unovna, S. S. (2023). CHEMICAL COMPOSITION OF MEDICINAL PLANTS AND CLASSIFICATION. EUROPEAN JOURNAL OF MODERN MEDICINE AND PRACTICE, 3(11), 33-35.
31. Shukurova, S. (2023). DORIVOR ACHCHIQ BODOM URUG'INING SHIFOBAXSHLIGI, DORI TAYYORLASH USULLARI. Центральноазиатский журнал образования и инноваций, 2(10 Part 3), 116-120.
32. Tuyg'unovna, S. S. (2023). DORIVOR NA'MATAKNING FOYDALI XUSUSIYATLARI VA TIBBIYOTDA QO'LLANILISHI. TA'LIM VA RIVOJLANISH TAHLILI ONLAYN ILMIY JURNALI, 3(9), 11-13.

33. Shukurova, S. (2023). DORIVOR O'SIMLIKLARNING KIMYOVIY TARKIBI VA TASNIFI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(11), 5-10.
34. Shukurova, S. (2023). KIYIKO'T VA YALPIZDAN FOYDALANISH USULLARI. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 2(12), 171-177.
35. Shukurova, S. (2024). TARKIBIDA GLIKOZIDLAR BO'LGAN DORIVOR O'SIMLIKLAR. *Центральноазиатский журнал образования и инноваций*, 3(1), 217-222.
36. Tuvgunovna, S. S. (2023). Ways to Use Mint and Peppermint. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 3(12), 20-23.
37. Tuvgunovna, S. S. (2023). Medicinal Plants Containing Glycosides. *EUROPEAN JOURNAL OF BUSINESS STARTUPS AND OPEN SOCIETY*, 3(12), 24-27.
38. Tuvgunovna, S. S. (2024). DORIVOR O'SIMLIKLAR XOMASHYOSINI ISHLATISHGA TAYYORLASH. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 123-132.
39. Tuvgunovna, S. S. (2024). TARKIBIDA LIPIDLAR BO'LGAN DORIVOR O'SIMLIKLAR. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 133-140.
40. Tuvgunovna, S. S. (2024). TARKIBIDA VITAMINLAR BO'LGAN DORIVOR O'SIMLIKLAR. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 38(7), 141-147.
41. Tuvgunovna, S. S. (2024). ABOUT USEFUL MEDICINAL PLANTS RICH IN LIPIDS USED IN MEDICINE. *ОБРАЗОВАНИЕ НАУКА И ИННОВАЦИОННЫЕ ИДЕИ В МИРЕ*, 39(3), 235-241.
42. Tuvgunovna, S. S. (2024). SYSTEMATIC ANALYSIS OF MEDICINAL PLANTS. *Лучшие интеллектуальные исследования*, 19(5), 159-164.